

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukavinienės, Gražinos Davidonienės (pranešėja) ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos A. M.** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2022 m. vasario 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų A. M. ir E. M. prašymą dėl santuokos nutraukimo abiejų suutuokinių bendru sutikimu.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių, teismo vaidmenį užtikrinant tokių sutarčių sąlygų teisėtumą, aiškinimo ir taikymo.
- Pareiškėjai teismo prašė nutraukti jų santuoką abiejų sutikimu, patvirtinti 2021 m. spalio 27 d. sudarytą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (toliau – ir Sutartis). Teismui pareiškimą sprendimu tenkinus, pareiškėja kvestionuoja sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių ir teismo sprendimo teisėtumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Kauno apylinkės teismas, 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimu tenkindamas pareiškėjų prašymą, nutraukė santuoką, sudarytą 2006 m. birželio 2 d. tarp A. M. ir E. M., abiejų suutuokinių bendru sutikimu, po santuokos nutraukimo paliko M., M. santuokines pavardes; patvirtino pareiškėjų A. M. ir E. M. 2021 m. spalio 27 d. sudarytą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių.
- Sutartinę, be kita ko, sutartą, kad po santuokos nutraukimo pareiškėjai E. M. asmeninės nuosavybės teise atitenka: 538/1333 žemės sklypo ir gyvenamasis namas, esantys (*duomenys neskelbtini*), 1/2 negyvenamosios patalpos – garažo (bokso) su rūsiu, esančio (*duomenys neskelbtini*) (kita 1/2 šio garažo dalis priklauso pareiškėjai asmeninės nuosavybės teise ir Sutartimi nedalytina bei lieka pareiškėjo asmenine nuosavybe), automobiliai „Mercedes Benz 312D“ ir „Volkswagen Tiguan“, priekaba „Grew-opalenica PT2500“. Šalys susitarė, jog po santuokos nutraukimo prievolė kreditoriui AB „Swedbank“ (toliau – ir kreditorė), kurios pagrindu pareiškėjams buvo suteiktas kreditas neklinojamajam turtui įsigyti, lieka asmenine pareiškėjo prievole.
- Pareiškėjai A. M. pagal Sutartį atiteko automobilis „Volkswagen Transporter M1-AF-SA“. Pareiškėjas E. M. už jam santuokos nutraukimo metu atitenkančią didesnę turto dalį įsipareigojo išmokėti 17 000 Eur pinigine kompensaciją pareiškėjai A. M.
- Teismas nurodė, kad su santuokos nutraukimu susiję klausimai išspręsti sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Nenustatęs aplinkybių, pagal kurias būtų galima spręsti, kad sutarties sąlygos pažeidžia pareiškėjų, nepilnamečių vaikų, kreditorių teises ir teisėtus interesus, prieštarauja viešajai tvarkai, teismas nusprendė patvirtinti Sutartį.
- Kauno apygardos teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal pareiškėjos A. M. apeliacinį skundą, 2022 m. vasario 8 d. nutartimi Kauno apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimą paliko nepakeistą.
- Teismas nustatė, kad pareiškėjai įvykdė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.126 straipsnio 2 dalyje nustatytą pareigą informuoti kreditorę apie bylos išėlimą. Kreditoriui AB „Swedbank“ 2021 m. spalio 8 d. registruota pašto siunta buvo išsiųstas pareiškėjų pareiškimo dėl santuokos nutraukimo abipusiu sutikimu ir sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių kopijos. Kreditorė AB „Swedbank“ į bylą yra įtraukta kaip suinteresuotas asmuo. Kreditorė į bylą nei prieštaravimų, nei aiškos nuomonės, kad sutinka su sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių sąlygomis, nepateikė. Pareiškėja apeliacinį skundą grindė aplinkybe, jog kreditorė neišreiškė savo valios dėl sutuokinių reikalavimo solidariją prievolę pakeisti asmenine, todėl nėra pagrindo pripažinti, jog buvo jos sutikimas tai padaryti.
- Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad argumentus dėl kreditorės teisių pažeidimo pateikė pareiškėja, o ne kreditorė, kuri pati turi teisę kreiptis į teismą ginant savo interesus. Pareiškėjai nenurodžius argumentų, jog Sutartis pažeidžia jos teises ir interesus, teismas laikė, kad jos interesai nėra pažeisti.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu pareiškėja prašo: panaikinti Kauno apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo 2022 m. vasario 8 d. nutartį civilinėje byloje ir civilinę bylą perduoti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - Nutraukiant santuoką bendru sutarimu, pareiškėjai turi pareigą pateikti teismui sutartį, atitinkančią CK reikalavimus, joje turi būti aptartos suutuokinių turinės teisės ir pareigos (CK 3.53 straipsnio 3 dalis). Tai reiškia, kad santuokoje įgytas ir bendrąja jungtine suutuokinių nuosavybe esantis turtas privalo būti padalijamas laikantis suutuokinių lygių dalių principo (CK 3.117 straipsnis), nuo kurio galima nukrypti tik tam tikrais atvejais (CK 3.123 straipsnis). Pareiškėjų sudaryta sutartis dėl bendro turto padalijimo atitiktų pareiškėjos valią ir interesus tik tuo atveju, jeigu atsižvelgiant į tai, kad visas nekilnojamas turtas atiteko E. M., jam atitektų ir prievolė vienasmensškai atsiskaityti su kreditoriui AB „Swedbank“ (nekilnų solidarosios suutuokinių prievolės kreditorė). Tačiau A. M. faktiškai netekus jai priklausančios nekilnojamojo turto dalies, išliko jos solidarijoji pareiga atsiskaityti su kreditoriui, ir šią prievolę ji privalėtų vykdyti, jeigu E. M. jos nevykdytų. Vieno suutuokinio turinės teisės apribojanti sąlyga laikytinos sąlyga, kurią pagrindžia sutartimi, kad suutuokiniai nepaskiria santuokinio turto dalis arba paskiriama akivaizdžiai per mažą jo dalį (ar neadekvati kompensacija) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2009). Pagal CK 3.53 straipsnio 4 dalį bylą nagrinėjantis teismas turi pareigą patikrinti, ar sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių neprieštarauja viešajai tvarkai, ar iš esmės nepažeidžia suutuokinių nepilnamečių vaikų ar vieno suutuokinio teisių ir teisėtų interesų. Priešingu atveju pagal CK 3.53 straipsnio 4 dalį teismas sutarties turėtų netvirtinti ir sustabdyti bylą dėl santuokos nutraukimo, iki suutuokinių sudarys naują sutartį. Apeliacinės instancijos teismas turėjo galimybę įsitikinti, kad pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių atitinka CK 3.117 straipsnio ir 3.123 straipsnio 1 ir 2 dalių normas. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir CPK) 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą, tai yra absoliutus teismo sprendimo negaliojimo pagrindas. Be to, Sutarties 2.2 punkto priverstinė tvarka būtų neįmanoma įvykdyti, jeigu pareiškėjas E. M. sprendimo nevykdytų geranoriškai.
 - Pareiškėja apeliaciniame skunde kaip pagrindinę problemą nurodė kreditorės interesų pažeidimą, nes iš esmės klausimo dėl įsipareigojimų kreditoriui vykdymo išsprendimas turi tiesioginę įtaką jos pačios teisėms ir teisėtiems interesams, taip pat valiai dėl atitinkamų Sutarties sąlygų. Apeliacinės instancijos teismas, pasisakydamas, kad kreditorės interesai nėra pažeisti, daugiausiai akcentavo tik kreditorės pasyvų elgesį – pozicijos nepateikimą, nepasinaudojimą proceso atnaujinimo institutu. Tačiau teismas neatkreipė dėmesio į tai, kad pranešimai apie civilinės bylos išėlimą ar 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimo priėmimą kreditoriui apskritai nebuvo siunčiami. Kita vertus, netgi tais atvejais, kai byloje sprendžiama ar pasisakoma dėl kreditoriaus teisių dėl vieno ar abiejų suutuokinių, yra pagrindas spręsti, kad kilo ginčas dėl teisės, net jeigu kreditorius reikalavimo ir nėra pareiškęs. Vadovaudamasis principu, kad šeimos bylose teismas turi būti aktyvus ir veikti *ex officio* (pagal pareigą), teismas ir nesant pareiškėjo reikalavimo, nereikalaujamas pareiškėjų sutarties pakeitimo, o nepatvirtindamas sutarties, išsprendžia kilusį ginčą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-388/2011).
- Atsiliepimo į pateiktą kasacinį skundą negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo sprendimo, kuriuo patvirtinama sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių, teisėtumo

- CK 3.53 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teismas, savo sprendimu nutraukdamas santuoką, patvirtina ir suutuokinių pateiktą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, kurioje suutuokiniai turi aptarti savo nepilnamečių vaikų ir vienas kito išlaikymo, nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos klausimus, dalyvavimo juos auklėjant ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyriam gyvenančių tėvų (motina) tvarką bei kitas savo turimas teises ir pareigas. Šio straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad jeigu sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių prieštarauja viešajai tvarkai ar iš esmės pažeidžia suutuokinių nepilnamečių vaikų ar vieno suutuokinio teises ir teisėtus interesus, teismas sutarties netvirtina, o bylą dėl santuokos nutraukimo sustabdo, kol suutuokiniai sudarys naują sutartį. Jeigu per šešis mėnesius nuo bylos sustabdymo dienos suutuokiniai neįvykdo teismo nurodymų dėl sutarties turinio, teismas prašymą palieka nenagrinėję.
- Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl CK 3.53 straipsnio 4 dalies taikymo, yra išaiškinęs, kad teismas privalo vertinti prašymo nutraukti santuoką pagrįstumą ir sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių teisėtumą. Tai reiškia, kad teismas turi ne tik patikrinti, ar sutartyje suutuokiniai aptarė visus klausimus, kurie pagal CK 3.53 straipsnio 3 dalį turi būti aptarti, bet ir įvertinti, ar sutarties sąlygos neprieštarauja viešajai tvarkai, ar iš esmės nepažeidžia suutuokinių nepilnamečių vaikų ar vieno suutuokinio teisių ir teisėtų interesų, priešingu atveju pagal CK 3.53 straipsnio 4 dalį teismas sutarties netvirtina, o bylą dėl santuokos nutraukimo sustabdo, kol suutuokiniai sudarys naują sutartį. Jeigu per šešis mėnesius nuo bylos sustabdymo dienos suutuokiniai neįvykdo teismo nurodymų dėl sutarties turinio, teismas prašymą palieka nenagrinėję. Sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių teisėtumo teisminė kontrolė įstatyme nustatyta visų pirma siekiant apsaugoti nepilnamečių vaikų interesus ir užtikrinti suutuokinių lygiateisiškumą. Sutarties sąlygos turi būti nustatytos abiejų suutuokinių laisva valia, sutarties tekste išdėstytos tiksliai ir aiškiai, kad nekiltų abejonių dėl sutarties turinio. Teismui patvirtinus sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, jos turinys įtraukiamas į teismo sprendimą, todėl svarbu sutarties sąlygas suformuluoti taip, kad nekiltų kliūčių vykdyti sprendimą. Sutarties sąlygos, prieštaraujančios imperatyviosioms įstatymų normoms, laikytinos prieštaraujančiomis viešajai tvarkai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-96/2007; 2010 m. rugpjūčio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-354/2010; kt.).
- Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad sutartyje dėl santuokos nutraukimo teisių padarinių turėtų būti nurodyta, kokiomis dalimis dalijamas suutuokinių bendras turtas ir koks turtas priteisiamas kiekvienam suutuokiniui (CK 3.117, 3.123 straipsniai). Pagal CK 3.117 straipsnio 2 dalį nuo suutuokinių bendro turto lygių dalių principo galima nukrypti tik šio kodekso nustatytais atvejais. Iš šios įstatymo normos išplaukia, kad teismas, vertindamas sutarties teisėtumą, privalo žinoti, ar turtas dalijamas po lygią, o jeigu jis suutuokinių dalijamas nelygiu nuo lygių dalių principo, tai – dėl kokių aplinkybių, ar jos atitinka įstatymo nustatytus kriterijus (CK 3.123 straipsnis). Pagal įstatymą turtas padalijamas natūra, atsižvelgiant į abiejų suutuokinių bendro turto dalis ir daiktų vertę; jeigu natūra turto negalima padalyti pagal suutuokinius tenkančias dalis, vienas suutuokinis privalo sumokėti kitam suutuokiniui atitinkamą dydžio kompensaciją pinigais (CK 3.117 straipsnio 3 dalis, 3.127 straipsnio 3 dalis). Suutuokiniai sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių privalo aiškiai išspręsti šiuos bendro turto padalijimo klausimus, kad teismui galėtų įvertinti sutarties sąlygų dėl turto padalijimo teisėtumą. Pripažintinos iš esmės pažeidžiančios vieno suutuokinio teises ir teisėtus interesus sutarties sąlygos, kai šalių sutarimu, tačiau be teisinio pagrindo, vadinasi – neteisėtai, apribojamos vieno suutuokinio turinės ar asmeninės neturinės teisės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-96/2007).
- Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad sutarties sąlygos, kurioms esant teismas gali konstatuoti iš esmės esant vieno suutuokinio teisių ir teisėtų interesų pažeidimą, yra tokie atvejai, kai sutarties sąlygomis ribojamos suutuokinio turinės ar asmeninės neturinės teisės, pavyzdžiui, susitarima, kad suutuokiniui nepaskiriama santuokinio turto dalis arba paskiriama akivaizdžiai per mažą jo dalis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2009).
- Tokių atvejų, kai teismui pateikiama tvirtinti sutartis, kuria sutariama visą santuokoje įgytą turtą paskirti vienam suutuokiniui, kitam neskiriant jokios kompensacijos, teismui turi kilti abejonė ir atitinkamai pareiga patikrinti, ar tokia sutartis neprieštarauja imperatyviosioms teisės normoms, nepažeidžia vieno suutuokinio ar kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-10-378/2021, 40 punktas).
- CK 3.126 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta suutuokinių pareiga informuoti kreditorius (kreditorius) apie bylos išėlimą, ši pareiga yra imperatyvi, taikoma ir tais atvejais, kai į teismą dėl santuokos nutraukimo kreipiamasi bendru

sutarimu. Sutuoktinių pareiga informuoti kreditorius apie bylos iškilimą nustatyta tam, kad sutuoktinių kreditoriai galėtų realiai įgyvendinti teisę būti įtrauktiems į turto padalijimo procesą, kadangi teismo sprendimas tokioje byloje gali turėti įtaką jų teisėms. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad šio kreditorių informavimo tikslas yra sudaryti sąlygas sutuoktinio (sutuoktinių) kreditoriams įgyvendinti savo teises ir įvertinti, ar sutartis dėl santuokos nutraukimo padarinių nepažeidžia kreditorių interesų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-5-916/2022](#), 17 punktą).

18. Teismas, gavęs sutuoktinių prašymą patvirtinti sutartį dėl santuokos nutraukimo padarinių, kuria siekiama pakeisti egzistuojančios sutuoktinių sutartinės prievolės kreditoriui pobūdį, turi pareigą išsiaiškinti ne tik tai, ar yra įvykdytos [CK 3.126 straipsnio](#) 2 dalies sąlygos, bet ir privalo nustatyti, ar yra kreditoriaus sutikimas atlikti tokį pakeitimą. Nesant aiškiai išreikšto kreditoriaus sutikimo pakeisti šalių sutarties sąlygas, yra pagrindas pripažinti, kad sutartis pažeidžia kreditoriaus interesus ir prietarauja viešajai tvarkai (?Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-145-969/2022, 27 punktą ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
19. Nagrinėjamoje byloje sutartinė, be kita ko, sutarta, kad po santuokos nutraukimo pareiškėjui E. M. asmeninės nuosavybės teise atitenka: 538/1333 žemės sklypo ir gyvenamasis namas, esantys (*duomenys neskelbtini*), 1/2 negyvenamosios patalpos – garažo (bokso) su rūsiu, esančio (*duomenys neskelbtini*) (kita 1/2 šio garažo dalis priklauso pareiškėjui asmeninės nuosavybės teise ir Sutartinė nedalytina bei lieka pareiškėjo asmenine nuosavybe), automobiliai „Mercedes Benz 312D“ ir „Volkswagen Tiguan“, priekaba „Grew-opalenica PT2500“. Šalys susitarė, jog po santuokos nutraukimo prievolė kreditoriui AB „Svedbank“, kurios pagrindu pareiškėjams buvo suteiktas kreditas nekilnojamajam turtui įsigyti, lieka asmenine pareiškėjo prievole. Pareiškėjai A. M. pagal Sutartį atiteko automobilis „Volkswagen Transporter M1-AF-SA“. Pareiškėjas E. M. už jam santuokos nutraukimo metu atitenkančią didesnę turto dalį įsipareigojo išmokėti 17 000 Eur piniginę kompensaciją pareiškėjai A. M.
20. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje konstatuota, kad pareiškėjai įvykdė [CK 3.126](#) straipsnio 2 dalyje nustatytą pareigą informuoti kreditorę apie bylos iškilimą, kreditoriui AB „Svedbank“ 2021 m. spalio 8 d. registruota pašto siunta buvo išsiųstos pareiškėjų pareikimo dėl santuokos nutraukimo abipusiu sutikimu ir sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių kopijos; kreditorė į bylą yra įtraukta kaip suinteresuotas asmuo, į bylą prietaravinių nepateikė, taip pat nepateikė ir aiškos nuomonės, kad sutinka su sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių sąlygomis.
21. Teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismo nustatytos aplinkybės, nurodytos šios nutarties 20 punkte, akivaizdžiai patvirtina, kad kreditorės sutikimas pakeisti šalių sudarytos kredito sutarties sąlygas išreikštas nebuvo. Be to, remiantis Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO duomenimis konstatuotina, kad kreditoriui nebuvo siunčiami pranešimai apie bylos nagrinėjimą, tai patvirtina ir vėlesni kreditorės raštai, pateikti teismui po bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme. Kreditorės 2022 m. balandžio 12 d. atsiliepime į pareiškėjos prašymą išduoti vykdomąjį raštą dėl santuokos nutraukimo padarinių sutarties 2.2 punkto priverstinio vykdymo nurodyta, kad bankas nėra davęs sutikimo dėl solidariosios prievolės modifikavimo (1 t. b. l. 193–194). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nurodytos aplinkybės suponuoja išvadą, jog teismas, gavęs pareiškėjų prašymą patvirtinti santuokos nutraukimo padarinių sutartį, kuria yra modifikuojamas šalių prievolės kreditoriui, nevykdė pareigos išsiaiškinti, ar yra gautas kreditorės sutikimas atlikti tokius pakeitimus, todėl, remiantis nuosekliai formuojama kasacinio teismo praktika, nurodyta šios nutarties 18 punkte, yra pagrindas pripažinti, jog tokia sutartis prietarauja viešajai tvarkai.
22. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pareiškėjos interesai nėra pažeisti, ir nurodė, jog, pagal kasacinio teismo išaiškinimą, kreditoriai, kurių teisės pažeistos išsprendus santuokos nutraukimo teisinių pasekmių klausimus (turto ir turinių prievolių padalijimo), turi teisę jas ginti kreipdamiesi dėl proceso atnaujinimo santuokos nutraukimo byloje [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatyto pagrindu arba reikšti ieškinį teisme kitais įstatyme nustatytais pagrindais, todėl dėl savo galimai pažeistų teisių kreiptis turi teisę pati kreditorė AB „Svedbank“, o ne pareiškėja. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kreditoriaus teisės iš tiesų gali būti ginamos teisme nurodytais būdais, tačiau apeliacinės instancijos teismo išvadą, jog pareiškėjos interesai nėra pažeisti, pripažįsta nepagrįsta.
23. Sutarties uždarmo principas reiškia, kad sutartis sukuria teises ir pareigas tik ją sudariusiems asmenims, išskyrus įstatyme įtvirtintas išimtis. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad sutarčiai dėl santuokos nutraukimo padarinių, kaip ir bet kokiai kitai sutarčiai, taikomas sutarties uždarmo principas – jos šalys turi teisę savo valia, pasirinkimu ir apsisprendimu nustatyti turusiojo teises ir pareigas. Atitinkamai šalys, sudarydamos sutartį, neturi teisės susitarti dėl sutartyje nedalyvaujančių asmenų teisių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. liepos 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-375/2014](#)).
24. Pripažintina, kad nagrinėjamoje byloje šalys, susitarė dėl bendros prievolės kreditoriui modifikavimo į asmeninę vieno iš sutuoktinių prievolę, neturėdamos kreditorės sutikimo dėl tokio modifikavimo, iš esmės susitarė dėl sutartyje nedalyvaujantį asmens teisių ir pareigų. Kaip jau nurodyta šioje nutartyje aptariamoje kasacinio teismo praktikoje, teismui, gavusiam prašymą patvirtinti sutuoktinių sutartį dėl santuokos nutraukimo padarinių, be kita ko, tenka pareiga patikrinti, ar sutartis neprietarauja viešajai tvarkai, taip pat pareiga įsitikinti, ar sutarties sąlygos yra suformuluotos taip, kad nekiltų kliūčių jas vykdyti (nutarties 12–13 punktai). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad santuokos nutraukimo padarinių sutarties sąlygų teisėtumo kontrolė tenka teismui ir šios pareigos nevykdymas negali būti pateisinamas tuo, jog kitų asmenų teisių pažeidimo atveju egzistuoja kiti šių teisių gynimo būdai.
25. Kaip jau minėta, nagrinėjamu atveju šalys sudarė susitarimą, kuriuo susitarė dėl sutartyje nedalyvavusio asmens – kreditorės teisių, tačiau, vadovaujantis sutarties uždarmo principu, ši sutartis kreditoriui neprivaloma ir negali būti vykdoma, tačiau teismas, patvirtindamas tokią sutartį, sukūrė pareiškėjai priešingą likęstį. Kasaciniame skunde teigiama, kad pareiškėja sutiko su tokiu santuokos metu įgyto turto pasidalijimu tik dėl to, kad sutuoktinis prisienė asmeniškai vykdyti prievolę bankui, tačiau paaiškėjus, kad tokia sutarties sąlyga gali būti nevykdoma, kyla pareiškėjos teisių pažeidimo galimybė. Su šiais pareiškėjos argumentais yra pagrindas sutikti, kadangi tuo atveju, jeigu sutuoktinis jų tarpusavio susitarimo nevykdytų, kreditoriui išlieka teisė pagal sutartį reikalauti, kad prievolė įvykdytų pareiškėja, o kaip nurodyta kasaciniame skunde, jai paskirta piniginė kompensacija už priklausiusį santuokinio turto dalį nėra siejama su realia turto verte.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išaiškinta, kad teismas, nagrinėdamas bylą dėl santuokos nutraukimo supaprastinto proceso tvarką, nenustato turto balanso, t. y. šiuo atveju netaikomos [CK](#) trečiosios knygos VIII skyriaus normos. Nurodyti bendrą turto (jo kiekį ir vertę) turi sutuoktiniai, prašantys teismo patvirtinti sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-110/2011](#)). Taigi sutuoktiniai, prašantys nutraukti jų santuoką bendru sutarimu, turi teismui pateikti duomenis apie turto ir jo vertę bei sudarytą sutartį, kuria šis turas padalijamas tarp sutuoktinių. Teismas santuokinio turto vertės ir atitinkamai jo padalijimo klausimą nagrinėja vykdydamas santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų kontrolę, siekdamas nustatyti, ar ši neprietarauja viešajai tvarkai, ar iš esmės nepažeidžia sutuoktinių nepihamečių vaikų ar vieno sutuoktinio teisių ir teisėtų interesų ([CK 3.53 straipsnio](#) 4 dalis). Nagrinėjamu atveju santuokinio turto vertės klausimas gali būti aktualus tuo aspektu, kad teismas, patvirtindamas santuokos nutraukimo pasekmių sutartį, kuria nusprendė dėl sutuoktinių prievolių modifikavimo be kreditorės sutikimo, sudarė prielaidas ieškovės teisių pažeidimui, jeigu antrasis sutuoktinis nevykdytų savo prievolių kreditoriui.
27. Apibendrinama išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių tvirtinimo sąlygas, neįvertindami šių sąlygų teisėtumo, todėl priimti procesiniai sprendimai naikintini ir bylą perduodama pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktas, 360 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Kauno apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 23 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo 2022 m. vasario 8 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos
Bukavienė

Davidonienė

Rudėnaitė